

22 609

Regelen omtrent de door de overheid gefinancierde rechtsbijstand (Wet op de rechtsbijstand)

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 23 november 1993

I. Algemeen

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van het voorlopig verslag. Wij zullen hieronder ingaan op de vragen en opmerkingen van de leden van de verschillende fracties.

De leden van de fracties van PvdA, D66 en SGP zijn wij erkentelijk voor hun positieve benadering van het wetsvoorstel.

Wij zijn het met de leden van de PvdA-fractie eens dat én een blijvende garantie van goede rechtsbescherming en daarnaast een goede zakelijke dienstverlening met controle op kostenaspecten tot goede inzet en denkwerk nopen. Het verheugt ons dat ook de leden van deze fractie hieraan hun bijdrage willen leveren.

Evenzeer verheugt het ons dat de fractie van D66 van mening is dat dit wetsvoorstel een groot aantal verbeteringen voorstelt. Hun bereidheid om alles te willen doen om op zo kort mogelijke termijn dit wetsvoorstel tot wet te verheffen, waarderen wij.

Overigens menen wij uit de bijdragen van de leden van de fracties van CDA en VVD te mogen concluderen dat ook deze leden – tot onze voldoening – kunnen instemmen met het onderhavige wetsvoorstel.

Hoogte eigen bijdragen

De leden van de PvdA-fractie stelden de verhoging van de eigen bijdragen aan de orde. Een ontsnappingsmogelijkheid, zoals zij het noemden, voor het niet kunnen betalen van een eigen bijdrage bestaat in zoverre dat in de algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 34, vierde lid (het Besluit draagkrachtcriteria) een hardheidsclausule is opgenomen voor het geval de rechtzoekende met bijzonder zware lasten wordt geconfronteerd. Bovendien worden in dit besluit enkele categorieën genoemd (asielzoekers en onder bepaalde omstandigheden gedetineerden) waarvan op voorhand wordt aangenomen dat zij de eigen bijdrage niet kunnen betalen.

De vraag van de leden van de fracties van CDA en PvdA over de doorwerking van de verhoging van de griffierechten per 1 januari 1994 kunnen wij als volgt beantwoorden.

De griffierechten zullen worden verhoogd met 20%. De doorwerking hiervan voor minder draagkrachtige rechtzoekenden zal evenwel aanzienlijk lager zijn. In artikel 17 van de Wet tarieven in burgerlijke zaken is bepaald dat, indien een toevoeging is verstrekt, het verschuldigde griffierecht wordt verminderd met 75% dan wel met 50%, afhankelijk van de hoogte van de opgelegde eigen bijdrage. Bovendien is in artikel 17 ook in absolute zin een maximum gesteld aan het door minder draagkrachtige rechtzoekenden verschuldigde griffierecht.

Uitgaande van de situatie van de laagste inkomenscategorieën kunnen de volgende cijfers worden gegeven: het minimale gereduceerde tarief voor het griffierecht wordt verhoogd van f 17,50 tot f 21,25; een verhoging derhalve met f 3,75. Het maximale tarief wordt met f 30 verhoogd van f 150 naar f 180.

Voorbeelden, de leden van de PvdA-fractie vroegen hierom, waaruit duidelijk wordt wat de relatie is tussen de eigen bijdragen en de griffierechten kunnen wij geven door van de laagste respectievelijk de hoogste inkomensgroep uit te gaan.

Voor de laagste inkomenscategorie wordt, zoals gezegd, het griffierecht met 75% verminderd. Deze categorie betaalt in ons voorstel een eigen bijdrage van f 160, die in geval van een civiele procedure vermeerderd moet worden met een griffierecht – afhankelijk van het soort zaak – van ten minste f 21,25 en ten hoogste f 180.

Voor de hoogste inkomenscategorie wordt het griffierecht met 50% verminderd. Bij de eigen bijdrage, die hier f 1 075 bedraagt, komt een griffierecht van ten minste f 42,50 en ten hoogste f 360.

Voor de griffierechten in administratieve zaken geldt dat, wederom afhankelijk van het soort zaak, bij de eigen bijdrage een bedrag van f 50 respectievelijk f 200, opgeteld dient te worden.

Het was de leden van de PvdA-fractie opgevallen dat al een ontwerpbesluit met betrekking tot verhoging van de in dit wetsvoorstel genoemde eigen bijdragen in de Staatscourant wordt opgenomen terwijl het wetsvoorstel nog in de Eerste Kamer in behandeling is. Zij vroegen of hierover in de Bekendmakingenwet bepalingen of beperkingen zijn opgenomen. Deze vraag beantwoorden wij ontkennend.

Waar het om gaat is dat het naar ons oordeel financieel noodzakelijk is dat het Besluit tot verhoging van de eigen bijdragen gelijktijdig met de Wet op de rechtsbijstand in werking treedt. Overeenkomstig de aan artikel 49 van het wetsvoorstel ten grondslag liggende gedachte is het ontwerp-Besluit verhoging eigen bijdragen aan de beide kamers van de Staten-Generaal gezonden en in de Staatscourant gepubliceerd.

De in artikel 35 van het wetsvoorstel vermelde eigen bijdragen, aldus antwoorden wij op de desbetreffende vraag van de leden van de CDA-fractie, worden niet verhoogd, voordat het huidige wetsvoorstel wet is geworden maar, zo is de bedoeling, op het ogenblik dat het onderhavige wetsvoorstel wet is geworden en in werking treedt. De gevolgde procedure, zo blijkt ook uit ons antwoord aan de leden van de PvdA-fractie, zouden wij noch uit een oogpunt van wetgevingstechniek noch anderszins als een «merkwaardige situatie» willen kenmerken. Wij voegen hieraan nog toe dat ten aanzien van het ontwerp-Besluit verhoging eigen bijdragen dezelfde procedure is gevolgd als met betrekking tot de ontwerp-besluiten inzake de draagkrachtcriteria, de rechtsbijstand- en toevoegcriteria alsmede inzake de vergoedingen rechtsbijstand ter uitvoering van de Wet op de rechtsbijstand. Met betrekking tot de toezending van deze besluiten, waarbij het juridische

vereiste van gelijktijdige inwerkingtreding van wet én besluiten voor een ieder onomstotelijk vaststaat, hebben wij geen opmerkingen van procedurele aard vernomen. Het is weliswaar juridisch niet noodzakelijk dat het Besluit verhoging eigen bijdragen gelijktijdig met de Wet op de rechtsbijstand in werking treedt, financieel is, zoals gezegd, die noodzaak er wel.

De leden van de CDA-fractie en van de PvdA-fractie vroegen zich verder af waarom wij hebben voorgesteld bij algemene maatregel van bestuur alle eigen bijdragen met f 100 te verhogen. De eigen bijdragen in artikel 35, derde lid, van het voorstel van Wet op de rechtsbijstand zijn hoger naarmate het inkomen van de rechtzoekende hoger is. Tijdens de behandeling van de wet in de Tweede Kamer is door verschillende fracties naar voren gebracht dat juist de eigen bijdragen voor de lagere inkomensgroepen naar hun oordeel aan de lage kant is. Onderzoek uitgevoerd door het WODC en het SCP bevestigt dat in relatieve zin de «rechtshulp-drempel» voor de lagere inkomensgroepen enigszins achterblijft bij die voor de hogere inkomensgroepen. Door bij de nu aangekondigde verhoging van een voor alle inkomenscategorieën gelijk bedrag uit te gaan wordt die drempel gelijkmatiger.

De leden van de PvdA-fractie merkten vervolgens op dat feitelijk in de praktijk al wordt gehandeld als ware met deze wet ook al in de Eerste Kamer ingestemd. Wij willen benadrukken dat van twee afzonderlijke ontwikkelingen sprake is. Enerzijds verschaft het wetsvoorstel een basis voor de toekomstige structuur van de gefinancierde rechtsbijstand en voor een aantal bevoegdheden ter verdere verbetering van de controle. Anderzijds wordt uitvoering gegeven aan een aantal aanbevelingen die, onder andere naar aanleiding van een rapport van de Algemene Rekenkamer, zijn opgesteld ter versterking van de administratieve organisatie en ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik. Aan deze aanbevelingen moet hoe dan ook uitvoering worden gegeven, ook als geen sprake zou zijn van het onderhavige wetsvoorstel. Als onverhoopt het wetsvoorstel niet zou worden aangenomen, zou dat betekenen dat de verbeterde administratieve organisatie geen bestuurlijk complement, in de vorm van de raden voor rechtsbijstand, zou krijgen en dat een aantal bevoegdheden op het terrein van de controle niet geëffectueerd zou kunnen worden.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de CDA-fractie om een overzicht te geven van de juridische terreinen waarop thans geen door de overheid gefinancierde rechtsbijstand wordt verleend, merken wij op dat in de bestaande situatie geen juridische terreinen van het geven van bedoelde rechtsbijstand zijn uitgesloten.

Het ligt in ons voornemen om met een wetsvoorstel te komen waarbij artikel 819 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in deze zin wordt gewijzigd dat de indiening van een gemeenschappelijk verzoek tot echtscheiding niet door een procureur behoeft te geschieden indien bij het verzoekschrift een verklaring wordt overgelegd van een advocaat of een notaris, inhoudende dat deze heeft vastgesteld dat tussen de echtgenoten overeenstemming bestaat zowel ten aanzien van de scheiding als ook ten aanzien van elk der nevenvoorzieningen als bedoeld in artikel 827 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Het is de bedoeling deze procureurloze scheiding op gemeenschappelijk verzoek door een wijziging van de Wet op de rechtsbijstand uit te sluiten van door de overheid gefinancierde rechtsbijstand. Tevens zal worden voorgesteld de eigen bijdragen voor de rechtsbijstand betreffende scheidingsverzoeken die wel door een procureur worden ingediend zodanig te verhogen dat deze kostendekkend zijn. Voor het overige bestaan geen voornemens om bepaalde juridische terreinen van rechtsbijstand uit te sluiten dan wel daarvoor bijzondere voorzieningen te treffen.

Ook de leden van de D66-fractie plaatsten een aantal kanttekeningen bij de verhoging van de eigen bijdragen en de griffierechten alsmede de eigen bijdragen in echtscheidingszaken.

De door ons voorgestelde regeling van de echtscheiding, waarin de nadruk ligt op de invoering van de mogelijkheid van echtscheidingsbemiddeling, zouden wij in dit verder verband buiten beschouwing willen laten. Over het hiertoe strekkende wetsvoorstel zal immers een afzonderlijk debat met het parlement plaatsvinden.

Op de verhoging van de griffierechten zijn wij hiervoor al, naar aanleiding van een vraag van de leden van de CDA-fractie en van de PvdA-fractie, ingegaan. Wij mogen de leden van de D66-fractie hiernaar verwijzen.

Ten aanzien van de extra verhoging van de eigen bijdragen kunnen wij slechts zeggen dat wij die ongaarne hebben voorgesteld. Het zal duidelijk zijn dat wij hier niet zonder dringende noodzaak toe over wilden gaan, zeker niet nu het wetsvoorstel het Staatsblad nog niet heeft bereikt. Die dwingende noodzaak is, zoals wij in de memorie van toelichting op de Justitie-begroting voor 1994 kenbaar hebben gemaakt, gelegen in de algemene financiële problematiek van het Ministerie van Justitie. De noodzakelijke maatregelen ten behoeve van de strafrechtelijke rechtshandhaving vergen een uiterste financiële inspanning, waarbij geen onderdeel van de begroting buiten beschouwing kan blijven.

De eigen bijdragen zullen als gevolg van ons voorstel extra stijgen. De regel blijft echter gehandhaafd dat de eigen bijdrage nooit meer kan bedragen dan de vergoeding die de advocaat toekomt. Daarom zal in veel gevallen de feitelijk verschuldigde eigen bijdrage lager liggen dan het in het ontwerp-besluit genoemde bedrag. Niettemin verwachten wij inderdaad wel enige vraaguitval. In de raming van de opbrengst van het voorstel is rekening gehouden met een uitval van 2%. Wij verwachten dat dit effect veroorzaakt zal worden door de sterkere afwegingsprikkel en niet door een uitval als gevolg van het feit dat rechtzoekenden met een serieus probleem af zullen zien van het inroepen van rechtskundige bijstand. Dit impliceert dat het voorstel naar onze mening binnen de grenzen blijft van hetgeen door de Grondwet en internationale verdragen toegelaten wordt.

Ook de leden van de SGP-fractie gingen in op de voorgenomen verhoging van eigen bijdragen en griffierechten. Wij zijn, zo mag ook uit het voorgaande blijken, niet van mening dat deze verhoging zodanig is dat hierdoor een belemmering van de toegang tot de rechter ontstaat. De verhoging van de griffierechten speelt daarbij overigens, zoals wij eerder in deze memorie uiteen gezet hebben, in financieel opzicht slechts een geringe rol. Bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer is door leden van die Kamer opgemerkt dat de door ons voorgestelde eigen bijdragen voor de laagste inkomenscategorieën verhoudingsgewijs een lage drempel inhouden ten opzichte van de hogere bijdrage. Door ons voorstel alle tarieven met eenzelfde bedrag te verhogen wordt, wij betoogden het reeds, dit enigszins rechtgetrokken.

De hier aan het woord zijnde leden vroegen tenslotte naar de effecten van de wet voor de inkomensgroep juist boven het niveau waarop men niet meer – anders dan voorheen – in aanmerking komt voor gefinancierde rechtsbijstand.

Voor alle duidelijkheid stellen wij voorop dat de inkomensgroep die thans nog wel en krachtens de nieuwe wet niet meer onder het bereik van de door de overheid gefinancierde rechtsbijstand valt, zich beperkt tot de alleenstaanden met een netto-inkomen tussen f 2 086 en f 2 805

per maand. De in het wetsvoorstel gehanteerde inkomensgrens voor alleenstaanden is gebaseerd op de zgn. 70%-norm. Bij inkomensafhankelijke regelingen wordt ernaar gestreefd de in de Algemene Bijstandswet gehanteerde norm van 70% te gebruiken. Deze norm noemt men in het vakjargon ook wel equivalentie-norm. Zij is een algemeen aanvaarde poging om de relevante verschillen in de financiële leefsituatie tussen samenwonenden enerzijds en alleenstaanden anderzijds te verdisconteren.

Voor degenen boven de inkomensgrens geldt het tarief dat advocaten aan betalende cliënten in rekening brengen. De Nederlandse Orde van Advocaten hanteert hiervoor een richttarief – met correctiefactoren naar boven en naar beneden – van f 265 per uur. Voor acht uur rechtsbijstand, de tijdsbesteding waarop het moduulbedrag gebaseerd is, zou derhalve ruim f 2 000 verschuldigd zijn, terwijl de eigen bijdrage, inclusief de voorgenomen verhoging van f 100, maximaal f 1 075 bedraagt.

De groep die juist boven de maximale inkomensgrens zit kan in de problemen komen, maar wij zien niet goed hoe wij deze langs de weg van de gefinancierde rechtsbijstand kunnen oplossen. Een verdere verhoging van de inkomensgrenzen, waardoor het bereik van deze wet zou toenemen, ligt niet in de rede. Wij kunnen ons voorstellen dat voor de hier bedoelde groep van rechtzoekenden het afsluiten van een rechtsbijstandverzekering, hoewel bepaalde rechtsgebieden niet gedekt worden, zinvol is.

Bureaus rechtsbijstandvoorziening

Met de leden van de CDA-fractie zijn wij van mening dat de rechtzoekende desgewenst zelf toegang tot de raad dient te kunnen hebben. De gebruikelijke gang van zaken is echter, en dat is al vele jaren het geval, dat de rechtzoekende zich in het overgrote deel van de gevallen rechtstreeks wendt tot een advocaat of een andere rechtsbijstandverlener, die vervolgens de raad om toevoeging verzoekt.

De werkwijze van de raden is op deze gang van zaken afgestemd. Naar onze mening is dit de meest doelmatige opzet. Deze werkwijze ontslaat de raden evenwel niet van de verplichting de rechtzoekende die nog geen rechtsbijstandverlener heeft voor te lichten over bijvoorbeeld de verschillende deskundigheden onder de rechtsbijstandverleners alsmede over de voorwaarden waaronder toevoeging kan plaatsvinden.

Wij onderschrijven de visie van de leden van de PvdA-fractie dat de buro's voor rechtshulp een belangrijke bijdrage aan de rechtshulpverlening leveren. Onze verwachting is dat de raden in de loop van de komende jaren een beeld zullen kunnen ontwikkelen, welk deel van de rechtshulpvraag het meest doelmatig door de stichtingen afgehandeld kan worden, en welk deel door toegevoegde advocaten. Daarbij zal, wij zijn dat met de vragenstellers eens, ook een verschuiving in de toeloop een rol kunnen spelen. Inderdaad is niet uitgesloten dat in bepaalde gevallen de rechtzoekenden de voorkeur zullen geven aan bijstand door de stichting boven die door een advocaat. In welke mate dat effect zich zal voordoen kunnen wij niet goed voorspellen. Wij wijzen erop dat thans de hulp van buro's voor rechtshulp te allen tijde gratis is, terwijl voor de toevoeging van de advocaat een eigen bijdrage betaald moet worden. Niettemin wendt een groot deel van de rechtzoekenden zich rechtstreeks tot de advocatuur.

Voor zover een verschuiving in de toeloop zich daadwerkelijk voordoet, zal de raad, als daaraan een voldoende financiële onderbouwing gegeven kan worden, ook een verschuiving in het budget tot stand kunnen brengen. Bij gebleken vermindering van de kosten van toevoegingen

komt financiële ruimte vrij voor uitbreiding van de bureaus, of voor het aangaan van spreekuurovereenkomsten. De wijze waarop aan de spreekuurovereenkomsten inhoud wordt gegeven is in de eerste plaats een zaak van de raden. Op dit moment hebben ons nog geen voornemens van de raden dienaangaande bereikt.

Door de leden van de fractie van D66 is gesteld dat met name in Amsterdam en Den Haag enorme achterstanden zijn opgetreden in afgifte van toevoegingen, in sommige gevallen oplopend tot ruim drie maanden. Gevraagd is welke maatregelen wij denken te kunnen treffen om deze achterstanden binnen korte tijd op te heffen en welke overgangsmaatregelen daarbij worden overwogen.

Vooropgesteld zij dat inderdaad in de betreffende twee ressorten substantiële achterstanden zijn opgetreden bij de afhandeling van verzoeken om toevoeging. Eind augustus beliep de termijn van afdoening van toevoegaanvragen in het ressort Amsterdam ca. 9,5 weken en in Den Haag ca. 8. Dat is veel te lang. Daarbij moet worden aangetekend dat de betreffende raden direct bij aanvang geconfronteerd zijn met een hoge werklast, terwijl nieuwe medewerkers nog moesten worden opgeleid en ingewerkt. Bovendien zijn niet alle buro's voor rechtshulp erin geslaagd hun bestanden zonder achterstand over te dragen. Voorts heeft ook de schaal van de organisaties een rol gespeeld; het gaat hier om de twee grootste raden, waar enige duizenden aanvragen per maand moeten worden verwerkt. Een inhoudelijke verklaring voor deze stagnaties ligt voorts in het volgende. Door de raden moest het afgiftebeleid per arrondissement worden geüniformeerd tot ressortgewijs beleid. Deze aanpassing heeft niet alleen betekenis gehad voor de medewerkers, maar ook voor de rechtsbijstandverleners zelf. Een van de doelstellingen van de nieuwe wet is te komen tot een grotere financiële beheersbaarheid. Daarbij past ook een zekere aanscherping van het beleid bij afgifte van toevoegingen. In voorkomende gevallen heeft dit ook consequenties voor motivering en onderbouwing van de aanvraag. Niet alle rechtsbijstandverleners hebben zich hierin even gemakkelijk kunnen schikken. Een gevolg daarvan is weer geweest dat communicatie en correspondentie over aanvragen in eerste aanleg zijn toegenomen, en dat ook de druk op de bezwarenprocedure groter is geweest dan werd verwacht, en soms ook dan nodig was.

Signalen over achterstanden hebben tot een aantal maatregelen geleid. Allereerst heeft overleg plaatsgehad op landelijk en lokaal niveau. Door de raden in kwestie is langs diverse wegen met de lokale balie overlegd om enerzijds begrip te vragen en anderzijds tot oplossingen te komen. Daarnaast zijn in beide ressorten bijzondere afspraken gemaakt met betrekking tot spoedprocedures. Voorts zijn de nodige personele maatregelen getroffen. Medewerkers van andere raden werden ingezet om bijstand te verlenen, in zowel Amsterdam als Den Haag. Bovendien is aan beide raden tijdelijk extra formatie toegekend ter hoogte van respectievelijk 9,4 en 9 plaatsen. De genomen maatregelen hebben inmiddels geleid tot afhandelingstermijnen van gemiddeld 3 weken in Amsterdam en 4 weken in Den Haag. Hoewel ten gevolge van computerstoringen tijdelijk een extra stagnatie van een aantal dagen is opgetreden, zal naar verwachting nog dit jaar een afhandelingstermijn van gemiddeld 2 weken in beide ressorten kunnen worden bereikt. Het streven is erop gericht deze termijn in de loop van volgend jaar verder te bekorten.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van D66 over de termijn waarbinnen de bezwaarschriftenprocedure zou moeten worden afgehandeld dan wel de rechter zou dienen te beslissen, merken wij het volgende op. De termijn van zes weken, die is neergelegd in artikel 45, derde lid, is in overeenstemming met de Algemene wet bestuursrecht.

De termijn van zes weken is een uiterste termijn en laat uiteraard onverlet de verplichting van de raad om eerder te beslissen indien dit gezien de aard van de zaak noodzakelijk is. Terecht constateren deze leden dat artikel 46 van het wetsvoorstel geen termijn noemt waarbinnen de president van de rechtbank dient te beslissen. Ook het bestaande artikel 22, eerste lid, van de Wet rechtsbijstand aan on- en minvermogen kent geen termijn waarbinnen de rechter een uitspraak moet doen nadat beroep tegen een beslissing bij hem is ingesteld. Het is niet gebruikelijk dat de wetgever de rechter in dit opzicht aan termijnen bindt.

Wij hebben kennis genomen van de brieven van de raad voor rechtsbijstand aan de advocaten in het hofressort Amsterdam, genoemd door de leden van de D66-fractie.

Deze leden achten de daarin vervatte informatie zo ingewikkeld dat zowel leken als advocaten er moeite mee zouden hebben. Na lezing kunnen wij dit oordeel niet delen.

De voorschotregeling is op zich niet gecompliceerder dan de thans bestaande. De techniek van berekening van het voorschot is, uitsluitend in de overgangsjaren 1994 en 1995, wel wat ingewikkelder dan voorheen. De beschrijving ervan overstijgt echter naar onze stellige indruk niet het moeilijkheidsniveau van veel stukken waarvan advocaten beroepshalve geacht worden kennis te nemen, of die zij zelf concipiëren.

De toelichting op de inschrijfvoorwaarden achten wij zonder meer helder. Bovendien is het ons opgevallen dat de formulieren die de advocaten na lezing van de brief moeten invullen, buitengewoon eenvoudig van opzet zijn. Wij zijn dan ook niet van mening dat vereenvoudiging van wetgeving hier leidt tot ingewikkeldheid bij de uitvoering.

De leden van de D66-fractie zijn uitvoerig ingegaan op de zogeheten *verlengde spreekuurvoorziening bij de stichtingen rechtsbijstand*, en op de relatie met het verstrekken van toevoegingen voor problemen die eenvoudig afgehandeld kunnen worden. Wij kunnen daarop als volgt antwoorden.

De verlengde spreekuurvoorziening is door ons in het wetsvoorstel opgenomen teneinde een doelmatige afhandeling van de rechtshulpvraag te bevorderen. De voorziening is echter niet als een exclusieve wijze van afdoening bedoeld. Voor een rechtzoekende die een juridisch probleem heeft waarvan aannemelijk is dat het binnen 2,5 uur afgehandeld kan worden, staan twee wegen open. Op de eerste plaats kan hij zich wenden tot een medewerker van een stichting rechtsbijstand of tot een advocaat die een spreekuurovereenkomst met de raad gesloten heeft. In dat geval zal behandeling van de zaak binnen de verlengde spreekuurvoorziening kunnen plaatsvinden.

Op de tweede plaats kan hij gaan naar een advocaat die geen spreekuurovereenkomst heeft. Deze kan vervolgens een toevoeging aanvragen. De bepaling van artikel 28, eerste lid, onder d, impliceert niet dat zo'n toevoeging te allen tijde geweigerd dient te worden. Wel moet het bureau de ruimte hebben om in een concreet geval te beslissen dat een doelmatiger en goedkopere afhandeling dan via een toevoeging aangegeven is.

Alleen al de beperkte capaciteit van de stichtingen rechtsbijstand maakt het echter ondenkbaar, dat alle gevallen waarvan voorzienbaar is dat er minder dan 2,5 uur mee zal zijn gemoeid, naar de stichtingen worden doorverwezen. Veelal zal derhalve toch een toevoeging moeten worden verstrekt, en artikel 28 staat daaraan niet in de weg.

Wij zeggen de leden van de D66-fractie graag toe dat het functioneren van de inkomenstoets voor de verlengde spreekuurvoorziening zal worden betrokken in de voorziene evaluatie van de wet (artikel 65 van het wetsvoorstel).

Overigens zullen de door de rechtzoekenden ingevulde en ondertekende verklaringen ook deel uitmaken van de steekproef van zaken waarvan bij de belastingdienst gegevens nagetrokken worden.

Naar aanleiding van een volgende vraag van de leden van de D66-fractie kunnen wij opmerken dat ten behoeve van de controle op het tijdsbeslag van het verlengde spreekuur door een extern accountantskantoor een beschrijving van de administratieve organisatie is opgezet. Deze beschrijving voorziet in een verplichte tijd- en activiteitenregistratie, waardoor de aan het verlengde spreekuur bestede tijd bewaakt kan worden. De resultaten van deze registratie zullen – mede ter controle – periodiek ter beschikking van de raad worden gesteld.

Aansluitend bij de door ons uitgesproken verwachting dat het onderdeel van de spreekuurovereenkomst niet op grote schaal zal worden toegepast, vroegen de leden van de D66-fractie hoe gewaarborgd zal worden dat de rechtzoekende in de wijk of in de regio bij een redelijk overzichtelijk probleem snel en afdoende wordt geholpen, zonder aanzienlijk te moeten reizen. Zij meenden te moeten constateren dat de 20 buro's voor rechtshulp met ruim 50 vestigingen al een zekere concentrateneiging vertonen. Een goede toegankelijkheid van de door de overheid gefinancierde rechtsbijstand voor de rechtzoekende betekent in onze visie ook een geografisch zo goed mogelijk gespreide bereikbaarheid. Hier ligt in de eerste plaats een taak voor de vijf raden voor rechtsbijstand. Overigens moeten nevenvestigingen van de buro's voor rechtshulp (in de toekomst: stichtingen rechtsbijstand) wel zinvol en verantwoord zijn. Inderdaad zijn enkele nevenvestigingen gesloten. Deze sluiting kwam evenwel niet voort uit een zekere concentrateneiging maar vond plaats omdat er voor deze nevenvestigingen te weinig cliënten waren. De eerder genoemde spreekuurovereenkomsten met advocaten kunnen een alternatief vormen.

De leden van de hier aan het woord zijnde fractie alsmede die van de SGP-fractie vroegen hoe de deskundigheid van de buro's voor rechtshulp wordt gewaarborgd.

Ingevolge artikel 22, eerste lid van het wetsvoorstel moeten juristen in dienst van de stichtingen aan dezelfde opleidingseisen voldoen als advocaten. Terwijl vervolgens voor advocaten bepaald is dat via de inschrijvingsvoorwaarden eisen kunnen worden gesteld aan de deskundigheid (artikel 15), zullen deze eisen voor de juristen bij de stichtingen in het kader van hun dienstverband worden gesteld. Het is aan de besturen van de stichtingen, en, vervolgens, op enige afstand, aan de raden om hier toezicht op te houden.

Wij kunnen de constatering van de leden van de D66-fractie bevestigen, dat de stichtingen rechtsbijstand (de huidige buro's voor rechtshulp) niet op toevoegingsbasis gefinancierd zullen worden.

Evenals dat thans het geval is, zal er wel enige ruimte zijn voor het verwerven van inkomsten naast de door de raad te verstrekken financiering. De huidige Financieringsregeling buro's voor rechtshulp laat toe dat tot een maximum van 20% boven het van overheidswege toegekende budget baten bij derden worden geworven. Daarbij is gedacht aan bijvoorbeeld vergoedingen voor het optreden als gemachtigde of voor voorlichtingsactiviteiten. Uitdrukkelijk wordt in de financieringsregeling bepaald dat deze baten slechts mogen worden aangewend in het kader van de doelstelling van de stichting. Werkzaamheden ten behoeve van personen of instellingen die niet onder het bereik van de WROM vallen zijn niet toegestaan. Dat zal ook onder de nieuwe wet het geval zijn.

Hiermee hebben wij tevens een gelijklopende vraag van de leden van de SGP-fractie beantwoord.

De leden van de VVD-fractie zouden graag vernemen of zij het goed zagen dat de vergoedingen voor de spreekuurvoorzieningen van maximaal 30 minuten en van verdergaande rechtsbijstand van maximaal 120 minuten volgens een vast tarief worden toegekend.

Het bepalen van de hoogte van de vergoeding voor een spreekuurovereenkomst is een zaak van de raden. Zoals wij hiervoor reeds hebben opgemerkt, hebben ons op dit moment nog geen voornemens van de raden dienaangaande bereikt. Het is ons wel bekend dat de raden in begin 1994 hun beleid ten aanzien van de spreekuurovereenkomsten willen ontwikkelen. Het lijkt ons voor de hand te liggen dat daarbij ook vragen zoals door de leden van de VVD-fractie zijn opgeworpen, worden betrokken.

Tolken en vertalers

Anders dan in strafzaken, zo antwoorden wij op de desbetreffende vragen van de leden van de D66-fractie en van de SGP-fractie, bestaat er voor de overheid geen verdragsrechtelijke verplichting tolk- en vertaaldiensten in overige zaken te waarborgen. Nochtans kan de rechtsbijstandverlener in die gevallen zonder meer gebruik maken van de diensten van tolkencentra. Dit gebeurt op grote schaal zonder dat zich daarbij – voor zover bekend – structurele problemen voordoen. Met het ministerie van WVC, dat primair verantwoordelijk is voor de subsidiëring van de tolkencentra, zijn zeer onlangs sluitende afspraken gemaakt over de financiering van die dienstverlening.

De kosten worden niet in rekening gebracht bij de rechtzoekende of zijn advocaat, maar bij ons ministerie.

Financiële tegemoetkoming sociale advocatuur

De fracties van D66 en de SGP kwamen nog terug op het achterwege blijven van de financiële tegemoetkoming sociale advocatuur in 1993. De leden van laatstgenoemde fractie vroegen of, nu de wet niet voor 1 januari a.s. in werking zal treden, een tegemoetkoming over 1993 niet in de rede zou liggen.

Helaas kan ons antwoord geen ander zijn dan wij ook aan de Tweede Kamer naar aanleiding van soortgelijke vragen en opmerkingen hebben gegeven, namelijk dat er geen middelen beschikbaar zijn voor een tegemoetkoming. Aanvankelijk koesterden wij de verwachting, dat de wet in de loop van dit jaar in werking zou treden. Op dat moment zou ook de verhoging van de toevoegingsvergoedingen geëffectueerd worden.

Daarom zagen wij geen aanleiding, voor dit jaar een tegemoetkoming in het vooruitzicht te stellen. Weliswaar is het anders gelopen, en rekenen wij nu op 1 januari 1994 als datum van inwerkingtreding, maar dat doet niets af aan de constatering dat wij geen ruimte zien om 10 miljoen op de Justitiebegroting vrij te maken.

Tuchtrecht

De leden van de CDA-fractie vroegen zich af bij wie de rechtzoekende zich kan beklagen over een rechtsbijstandverlener ten aanzien van wie geen tuchtrecht geldt. In artikel 22, tweede lid, is bepaald dat de raad een klachtenregeling vaststelt, waarop een ieder die een klacht heeft over een gedraging van een medewerker van de stichting of een rechtsbijstandverlener als bedoeld in art. 13, eerste lid, onder c, een beroep kan doen.

In die regeling zal bepaald worden bij wie klachten kunnen worden

ingediend. De raad kan de behandeling van klachten zelf ter hand nemen, maar er ook voor kiezen daarmee anderen te belasten.

Verspreide opmerkingen

Door de leden van de CDA-fractie is de vraag gesteld hoever het thans staat met de verwerkelijking van de nieuwe organisatie, meer in het bijzonder wat betreft personeel en ruimte.

Sinds mei van dit jaar worden vanuit alle ressorten toevoegingen verstrekt. Daaraan voorafgaand zijn kernbesturen van de raden voor rechtsbijstand i.o. aangewezen, gebouwen betrokken en medewerkers aangesteld. In de nieuwe organisaties zijn de oorspronkelijke toevoegtaak van de buro's voor rechtshulp en de betaaltaak van de griffies van de gerechten samengebracht. Een deel van de medewerkers van de raden is afkomstig van de buro's voor rechtshulp en heeft vanuit die positie expertise met betrekking tot het beoordelingsproces meegenomen. Een ander deel is afkomstig van de griffies van de gerechten en beschikt over de vereiste kennis ten aanzien van de beoordeling en betaling van declaratieverzoeken van rechtsbijstandverleners. De overgang van deze medewerkers is volgens de afspraken zoals vastgelegd in het sociaal plan en zonder noemenswaardige problemen verlopen. Naast deze ervaren krachten is een aantal medewerkers van buiten aangetrokken. In samenwerking met de Stichting Opleidingen Sociale Rechtshulp zijn trainingen ontwikkeld voor ervaren en onervaren medewerkers. De opleidingen worden afgesloten met een examen. Een groot deel van het opleidings-traject is inmiddels achter de rug. De beschikbare formatieruimte is inmiddels bij vrijwel alle raden opgevuld.

In de achterliggende maanden heeft de opbouw van de organisatie steeds meer vorm gekregen. Binnen alle raden heeft men momenteel de beschikking over geautomatiseerde ondersteuningssystemen waarmee het administratieve proces zo efficiënt mogelijk wordt uitgevoerd. De omschakeling van het oorspronkelijke op de buro's voor rechtshulp gebruikte systeem naar een nieuw geïntegreerd systeem waarmee afgifte van toevoeging en uitbetaling met elkaar geconfronteerd kunnen worden heeft de nodige tijd gekost en is nog niet geheel voltooid. In nauwe samenwerking met externe deskundigen en de departementale accountantsdienst werd een nieuwe beschrijving van de administratieve organisatie opgesteld die voldoet aan strenge eisen van fraudebestendigheid en controle. Een eenduidig beleid met betrekking tot de beoordeling van declaraties werd inmiddels geconcipeerd.

Gesteld kan worden dat goede vorderingen zijn gemaakt met de opbouw en toerusting van de nieuwe organisaties.

Inzake de autonome groei van de vraag naar rechtshulp kunnen wij de leden van de PvdA-fractie tenslotte bevestigen dat wij de door hen aangehaalde uitspraak uit de memorie van antwoord tot nu toe hebben kunnen handhaven.

II Artikelen

Considerans

De leden van de CDA-fractie waren van oordeel dat de bedoeling van het wetsvoorstel duidelijker zou zijn weergegeven indien in de considerans was gesproken van «de verstrekking van door de overheid gefinancierde rechtsbijstand» en niet van «verstrekking door de overheid van gefinancierde rechtsbijstand». Zij vroegen onze zienswijze hierover. Het blijkt vaak lastig te zijn om de strekking van een wetsvoorstel in enkele woorden samen te vatten. Beide alternatieven nog eens lezend,

kunnen we met de hier aan het woord zijnde leden instemmen dat hun redactie dichter bij de bedoeling van het wetsvoorstel komt dan de door ons destijds gekozen zinsnede.

Artikel 1

Terecht merkten deze leden vervolgens op dat in artikel 1, eerste lid, onder h, althans in kamerstuk I 1992/93, 22 609, nr. 340, in het woord «stichting» een «s» te veel staat.

Het is ons niet duidelijk waar en wanneer het «zetduiveltje» heeft toegeslagen, maar evident is – en daarom gaat het – dat deze ongerechtigheid in de door de Tweede Kamer aanvaarde en door deze aan de Eerste Kamer gezonden tekst niet voorkomt.

Artikel 1, eerste lid aanhef en sub e, sluit, zo antwoorden wij op de desbetreffende vraag van de leden van de CDA-fractie, toepassing van de wet in geval van een zgn. collectieve actie niet uit. De begripsomschrijving van rechtsbijstand geeft aan dat het hierbij gaat om bijstand van juridische aard aan een individuele rechtzoekende, d.w.z. aan iemand die zelf niet over voldoende financiële middelen beschikt om te voorzien in rechtsbijstand. Dit betekent dat ook in geval van groepsacties iedere verzoeker wordt beoordeeld op de vraag of hij aan de voorwaarden van de wet voldoet. Indien sprake is van rechtsbijstand aan verzoekers met zodanig gelijksoortige en samenhangende rechtsbelangen dat die bijstand in elk van die zaken gelijk of nagenoeg gelijktijdig aan de verzoekers wordt of kan worden verleend, worden zgn. groepstoevoegingen afgegeven. Ingevolge artikel 20 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand (artikel 18 ontwerp-Besluit vergoedingen rechtsbijstand 1994) wordt daarmee bij het vaststellen van de aan de advocaat toegekende vergoedingen rekening gehouden.

Artikel 3

De raad voor rechtsbijstand, zo beantwoorden wij de volgende vraag van de leden van de CDA-fractie, bestaat uit negen leden onder wie de voorzitter. Het tweede lid van artikel 3 dient, zo hebben wij ook aangegeven in de memorie van toelichting (blz. 15) inderdaad zo gelezen te worden dat de voorzitter en de overige leden van de raad door de minister benoemd worden.

Naar aanleiding van de vraag van deze leden over het tweede lid van artikel 3 en de zinsnede «juridische, financiële, bestuurlijke of maatschappelijke deskundigheid of ervaring» merken wij het volgende op. Bij deskundigheid wordt met name gedacht aan specialistische kennis die door beroep of studie is verkregen, terwijl het bij ervaring, naar aanvaard spraakgebruik, met name gaat om kennis die door onderzinking is gekregen. In deze zin kan een persoon die bijvoorbeeld niet beschikt over een specifieke financiële of juridische deskundigheid maar wel over een brede maatschappelijke of bestuurlijke ervaring een goede kandidaat voor een raad voor rechtsbijstand zijn.

Wat betreft een eventueel raadslidmaatschap van een medewerker van een stichting beamen wij de gevolgtrekking van de hier aan het woord zijnde leden. De wet sluit een dergelijk lidmaatschap niet uit.

Artikel 5

Eveneens gaan de leden van de CDA-fractie er terecht van uit dat de raad voor rechtsbijstand beslissingen neemt bij meerderheid van stemmen en dat dit ook geldt voor de toepassing van artikel 5 aanhef en sub b.

Artikel 8

De vraag of de leden van de in artikel 8 genoemde commissies recht hebben op beloning van hun werkzaamheden als zodanig, kunnen wij bevestigend beantwoorden.

Per bijeenkomst van de commissie waar zij lid van zijn zullen zij een vacatiegeld ontvangen.

Artikel 9

Vervolgens vroegen de leden van de CDA-fractie of geen nadere regels dienen te worden gesteld met betrekking tot het algemeen verkrijgbaar stellen van het jaarverslag van de raad.

In het wetsvoorstel hebben wij volstaan met de bepaling dat het verslag openbaar is en door de raad algemeen verkrijgbaar wordt gesteld. Wij achten het niet nodig een wettelijke regeling te treffen voor de wijze waarop de raad dit verslag verspreidt of de aandacht vestigt op het verschijnen ervan, en evenmin voor de daaraan verbonden kosten. Wij menen dit gevoeglijk aan de raden zelf te kunnen overlaten. Waar een grote groep van betrokkenen, onder andere rechtsbijstandverleners, geïnteresseerd is in de werkzaamheden van de raad, ligt het voor de hand te verwachten dat het verslag een brede verspreiding zal vinden.

Het is naar ons oordeel zo vanzelfsprekend dat de inhoud van openbare jaarverslagen van de raad voor rechtsbijstand (artikel 9, tweede lid) niet herleidbaar is naar individuele rechtzoekenden, dat, zo beantwoorden wij de vraag van de leden van de CDA-fractie, dit niet uitdrukkelijk in de wet behoeft te worden neergelegd. Dit is naar onze mening anders ten aanzien van de informatie die de Minister van Justitie aan een raad voor rechtsbijstand vraagt. Daarbij ligt het niet zo voor de hand dat aan de minister geen tot individuele rechtzoekenden herleidbare informatie verstrekt zou kunnen worden. Dit moet derhalve wel met zo veel woorden in de wet bepaald worden.

Artikel 34

Onder gemeenschappelijke huishouding, zo antwoorden wij de leden van de CDA-fractie, verstaan wij gehuwden, rechtzoekenden die tezamen met een persoon als bedoeld in artikel 34, derde lid, een duurzame huishouding voeren, alsmede de zogenaamde één-oudergezinnen. In alle overige gevallen is sprake van alleenstaanden.

In het voorbeeld dat de leden van deze fractie aanreiken is bepalend of aan de omschrijving van artikel 34, derde lid, voldaan wordt. In het ontkennende geval zijn de studenten alleenstaand, in het bevestigende geval is sprake van een gezamenlijke huishouding.

Artikel 46

Gaarne voldoen wij aan het verzoek van de leden van de CDA-fractie nog eens in te gaan op de argumenten die ons ertoe hebben gebracht de oorspronkelijke regeling van artikel 46 (beroep bij de president van het gerechtshof) te wijzigen.

Vooropgesteld moet worden dat artikel 46 van het wetsvoorstel bedoeld is als een tijdelijke voorziening.

Wat betreft de rechtsbescherming tegen besluiten van de raden voor rechtsbijstand en de bureaus voor rechtsbijstandvoorziening is aansluiting gezocht bij het algemene stelsel van rechtsbescherming in

bestuursrechtelijke zaken zoals dat er na de voltooiing van de eerste fase van de herziening van de rechterlijke organisatie zal uitzien. Dit wetsvoorstel (nr. 22 495) is thans in behandeling bij de Eerste Kamer.

Bij inwerkingtreding van de voltooiing van de eerste fase van de herziening van de rechterlijke organisatie zal artikel 46 van dit wetsvoorstel komen te vervallen.

Indien alles volgens plan verloopt, is dat per 1 januari 1994; zowel voor de voltooiing van de eerste fase als voor dit wetsvoorstel.

Voor uitzonderingen op het algemene stelsel van rechtsbescherming van bestuursrechtelijke zaken en daarmee voor doorbreking van de uniformiteit moeten klemmende redenen zijn. Voor de rechtsbescherming in het kader van de door de overheid gefinancierde rechtsbijstand zien wij deze niet.

Uitgaande van het algemene stelsel ligt het voor de hand om, het is niet te hopen dat dit nodig is, de rechtsbescherming tijdelijk bij de president van de arrondissementsrechtbank te leggen, die ook onder de bestaande wet in dit opzicht een functie heeft.

Er is gekozen voor de president van de arrondissementsrechtbank waar de raad is gevestigd om eenheid van rechtspraak binnen het ressort waarin de raad is gevestigd, te verzekeren. Dit heeft wellicht het tijdelijke bezwaar dat deze moet oordelen terwijl hij minder zicht heeft op hetgeen in een hofressort gebeurt dan de president van een gerechtshof. Dit weegt naar ons oordeel evenwel niet op tegen het bezwaar om tijdelijk een bevoegdheid te leggen bij de president van het gerechtshof die overgaat naar de rechtbank. Nogmaals benadrukken wij evenwel dat, indien alles volgens plan verloopt, artikel 46 direct bij zijn inwerkingtreding komt te vervallen.

De leden van de fractie van D66 hadden enkele opmerkingen over de concept-algemene maatregelen van bestuur en zeiden zich te scharen achter het commentaar op hoofdpunten van de Nederlandse Orde van Advocaten, de Landelijke Organisatie van Buro's voor Rechtshulp en de Vereniging voor Rechtshulp. Op hun opmerkingen ter zake gaan wij hieronder in.

Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria

Ten eerste wordt voorgesteld om rechtsbijstandverlening voor het verkrijgen van uitstel van betaling of van executie (onderdeel c van artikel 3 van het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria) niet uit te sluiten.

Wij zien geen reden dit voorstel te volgen. De bedoelde uitsluiting beperkt zich tot gevallen waarin geen geschil over de in het geding gebrachte maatregel aanwezig is, maar waarin rechtsbijstand wordt gevraagd uitsluitend met het oogmerk tijd te winnen.

De onderhavige bepaling ziet derhalve niet op gevallen waarin aan de vordering of het verweer ook andere aspecten ten grondslag liggen, zoals het afwenden van beduidende extra kosten voor de rechtzoekende. Tenslotte willen wij in dit verband nog wijzen op het gestelde onder 1 van het naar aanleiding van dit wetsvoorstel uitgebrachte advies van de Raad van State. De Raad is van mening dat het beroep op de rechter met het oog op het verkrijgen van uitstel van betaling van een schuld of van executie van een straf of een bestuursrechtelijke beschikking oneigenlijk is en dient te worden uitgezonderd van het stelsel van rechtsbijstandverlening. Bij de opstelling van het onderhavige besluit hebben wij met dit onderdeel van het advies rekening gehouden.

Evenmin zien wij reden het pleidooi te volgen ten aanzien van artikel 7 van het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria, waarin het verstrekken

van toevoegingen wordt uitgesloten voor rechtsbijstand terzake van het treffen van een afbetalingsregeling, het aanvragen van het eigen faillissement of het kwijtschelden van een schuld. In deze gevallen gaat het niet primair om juridische hulpverlening. Voor meer complexe zaken kan er reden zijn een deskundige in te schakelen, maar het gaat dan om een andere deskundigheid dan die van een jurist. Overigens blijft de mogelijkheid openstaan om advies in te winnen met gebruikmaking van de spreekuurvoorziening.

Ten aanzien van het betoog om voor de in artikel 8 van het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria genoemde, specifieke zaken wel een toevoeging te verstrekken indien de zaak gecompliceerd is, merken wij het volgende op. Voornoemde bepaling steunt op het uitgangspunt dat voor het aanvragen van vergunningen en dergelijke de instantie die de vergunning afgeeft tevens verantwoordelijk is voor het verstrekken van advies en informatie. In het stadium waarin slechts sprake is van het aanvragen van een vergunning, kan men ook niet spreken van een verschil van mening tussen verzoeker en het betrokken orgaan. Het ligt in de rede dat pas indien blijkt dat de gevraagde voorziening niet of niet tijdig wordt verleend, een rechtsbijstandverlener kan worden toegevoegd. Voor aanvragen over verblijfstitels en het vragen van een voor beroep vatbare beslissing gelden uitzonderingen, zoals is toegelicht in de Nota van Toelichting. Overigens behoudt de burger in elk geval de mogelijkheid gebruik te maken van de spreekuurvoorziening.

Besluit vergoedingen rechtsbijstand

Tenslotte gaan wij in op de opmerking over de regeling in het Besluit vergoedingen rechtsbijstand voor bewerkelijke zaken. Overeenkomstig de bestaande regeling wordt voor bewerkelijke zaken naast de forfaitaire vergoeding een aanvullende vergoeding gegeven, die afhankelijk is van de feitelijke tijdsbesteding. In artikel 19 van het besluit is neergelegd dat de toekenning van een extra vergoeding voor civiele en bestuursrechtelijke procedures die meer tijd vergen dan 30 uur, afhankelijk is van voorafgaande toestemming van het bureau rechtsbijstandvoorziening van de raad. Een soortgelijke bepaling geldt ten aanzien van civiele en bestuursrechtelijke advieszaken (artikel 22) en strafrechtelijke zaken (artikel 40).

De regeling voor bewerkelijke zaken is in dit besluit opgenomen naar aanleiding van een gedachtenwisseling met de Tweede Kamer over het onderhavige wetsvoorstel. Aan die gedachtenwisseling lag het oordeel ten grondslag dat de uitgaven voor de vergoedingen onvoldoende worden beheerst. De opwaartse druk op deze uitgaven hangt onder meer samen met de regeling voor bewerkelijke zaken. Binnen de gefinancierde rechtshulp is de post bewerkelijke zaken één van de snelst groeiende. Er is in 1993 een bedrag van circa 20 miljoen mee gemoeid. Hierdoor wordt het stelsel van forfaitaire vergoedingen, dat een belangrijk beheersinstrument vormt, in toenemende mate ondergraven.

Naar aanleiding van de suggestie van leden van de Tweede Kamer om door middel van het vragen van offertes de beheersbaarheid van het stelsel van rechtsbijstandverlening te vergroten, hebben wij aangegeven dat deze aanpak ons inziens niet kan leiden tot een werkbaar systeem van rechtsbijstandverlening. Wij hebben een alternatief voorgesteld, namelijk het stellen van een grens waarboven de rechtsbijstand alleen met instemming van het bureau kan worden voortgezet. De Tweede Kamer kon met deze aanpak instemmen. Wij hebben een en ander uitgewerkt in de voorliggende regeling voor bewerkelijke zaken in het Besluit vergoedingen rechtsbijstand.

Doel van de regeling is primair te bewerkstelligen dat zaken die niet uitzonderlijk zijn, worden behandeld binnen het forfaitaire kader. Tijdig

moet worden beoordeeld of er reden is om een hoger bedrag toe te kennen dan de forfaitaire vergoeding. Indien het desbetreffende verzoek van de rechtsbijstandverlener is afgewezen, kan deze daarmee rekening houden bij de inrichting van zijn verdere werkzaamheden voor de zaak.

De beoogde toets vormt geen doublure met andere beoordelingen door het bureau. Noch de beoordeling van het verzoek om toevoeging, noch die van de aanvraag van de vergoeding kunnen een dergelijke signaalfunctie hebben.

Voorzover het onderhavige commentaar van de Orde ervan uitgaat dat elke vijf uur opnieuw toestemming moet worden gegeven, is dit onjuist. De in het besluit opgenomen regeling laat ruimte voor nadere invulling door de bureaus, in samenspraak met de organisaties van rechtsbijstandverleners. Het is in het belang van beide instanties om werkbare afspraken te maken voor de uitvoering van de regeling. Het opnieuw verlenen van toestemming voor elke vijf uur ligt daarbij niet in de rede.

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

De Staatssecretaris van Justitie,
A. Kosto